

In dit nummer

- Flexibel en wetenschappelijk inspelen op actuele politieke kwesties
- Betere werking dierlijke mest bij herhaald gebruik
- Meststromen op de mestmarkt in 2008
- Ecologische Hoofdstructuur onmisbaar voor realisatie rijksbeleid recreatie
- Duurzaamheid krijgt lokaal invulling
- Een blik op monitoring
- Naar een afrekenbaar beleid?
- Metingen grondwaterstand onmisbaar voor verdrogingsinformatie
- Zorgvuldig beleid Natura 2000 blijft noodzakelijk
- De WOT Natuur en Milieu in een notendop
- Monitoren voor verantwoord van beleid: Doen we de goede dingen?
- Publicaties van de WOT Natuur & Milieu

Wot's new is een uitgave van de eenheid WOT Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Deze Nieuwsbrief bevat informatie over alle wettelijke onderzoekstaken natuur en milieu.

Redactie: Bram ten Cate, met tekstbijdragen van: Mirjam Broekmeyer, Geert van Duinhoven en Paul Hinssen.

Contactgegevens

WOT Natuur & Milieu
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 48 54 71
E-mail: info.wnm@wur.nl
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres. Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

Nummer 23 van de Nieuwsbrief verschijnt in April 2009

Flexibel en wetenschappelijk inspelen op actuele politieke kwesties

Martin Woestenburg

Binnen een paar weken wetenschappelijk antwoord op actuele maatschappelijke kwesties. De Quick Responsefunctie biedt het Planbureau voor de Leefomgeving de mogelijkheid Wageningse kennis aan te boren om te zorgen dat ook bij politieke discussies over actuele kwesties de juiste kennis niet ontbreekt. Flexibiliteit staat hierbij voorop.

Sinds een jaar heeft de WOT Natuur & Milieu een nieuwe dienst voor het Planbureau voor de Leefomgeving, de Quick Responsefunctie. Die geeft het planbureau de mogelijkheid om snel een wetenschappelijk antwoord te krijgen op actuele vragen die spelen binnen het natuur- en landschapsbeleid. Het planbureau schakelt dan onderzoekers van de WOT in, die binnen enkele weken antwoord geven.

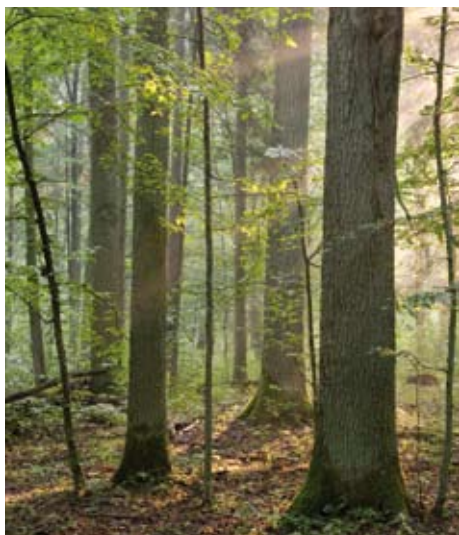
Het planbureau wil inspelen op actuele kwesties rondom natuur en landschap, vertelt Keimpe Wieringa die vanuit het planbureau de inzet van de WOT coördineert. Want soms leven er bij beleidsmakers vragen die om een wetenschappelijk antwoord roepen, maar die niet passen binnen het geplande planbureauonderzoek. "We vervullen een interfacefunctie tussen wetenschap en beleid", stelt Wieringa. "Dat betekent dat we ook overgeleverd zijn aan de grillen van de politiek en het beleid. Daar kunnen vragen ontstaan die bij ons niet staan ingepland."

Maatschappelijk debat

De Quick Responsefunctie moet ook inspelen op zaken die spelen in het maatschappelijke debat. Wieringa: "De missie van het planbureau is het verbeteren van de kwaliteit van de besluitvorming. Dat gaat verder dan volgen wat er in het beleid gebeurt. Vorig jaar ontstond in de media een discussie, aangezwengeld door de landbouworganisaties, dat het in een tijd van goede graan- en melkprijzen zonde was om kostbare landbouwgrond om te vormen tot natuur. Terwijl het merendeel van de landbouwgrond plaatsmaakt voor stedelijke functies, om maar iets te noemen. Het is de taak van het planbureau om in zulke uit de hand gelopen discussies feitelijk materiaal op tafel te brengen."

Voor Wieringa begon het met een vraag van het ministerie van LNV om te evalueren of de natuurwetgeving ecologisch effectief is. "Dat moest op heel korte termijn. Binnen een week tijd hadden we een notitie, en dat sloeg enorm aan. Je ziet nu dat

er bij discussies in de Tweede Kamer volop naar wordt verwezen, en dat zo'n kleine actie een grote impact heeft."

Uiteenlopende vragen

In 2008 zijn er vijf vragen door de WOT beantwoord. De onderwerpen lopen nogal uiteen. Zo is er onderzocht wat de rol van de provincies is bij het opstellen van beheersplannen voor Natura 2000-gebieden, hoe het staat met de weerstand tegen de omvorming van landbouwgrond in natuur en hoe groenblauwe diensten door provincies worden ingezet. Daarnaast hebben Wageningse onderzoekers bijgedragen aan de ex-ante evaluatie van de Agenda Landschap, en is er onderzocht hoe in de Natuurbalans van 2009 aandacht gegeven kan worden aan functionele biodiversiteit.

Wieringa is kritisch in de keuze van de vragen. "Op veel vragen zeggen we ook 'nee'. Die zijn beleidsondersteunend. Wij zijn er voor het strategische kabinetsbeleid." De Quick Responsefunctie is ook ingesteld om Wageningse kennis aan te boren, wat betekent dat de meeste vragen gaan over natuur en landschap. Maar ook landbouw en milieu, en de economische context van natuur kunnen aan de orde komen. Dat zijn per definitie vragen die over de lange termijn gaan. "Mijn collega's die zich bezighouden met

het milieu, zijn volop bezig met de kredietcrisis, bijvoorbeeld met de vraag of de New Green Deal echt wat oplevert. Zulke heel actuele vragen spelen bij natuur en landschap minder", aldus Wieringa.

Het beantwoorden van de vragen stelt speciale eisen aan de wetenschappers, merkt Joep Dirx, projectleider Quick Responsefunctie bij de WOT. Zo moeten veel wetenschappers wennen aan het feit dat ze binnen enkele weken die staan voor de beantwoording van een vraag geen compleet wetenschappelijk onderzoek kunnen doen. "Het gaat om expert judgement", benadrukt Dirx. "Het zijn beleidsgerichte vragen, geen fundamenteel onderzoek. Wetenschappers zijn geneigd zekerheid in te bouwen. Nu moeten we in korte tijd antwoord geven en ook aangeven wat de onzekerheden zijn en wat we niet weten."

Beperkt budget

Het mooie is dat zo wel met een zeer klein budget - twee procent van het totale WOT-budget voor planbureautaken - optimaal gebruik gemaakt wordt van de kennis die dankzij het planbureau-onderzoek wordt opgebouwd. Wieringa: "Dankzij het werk aan de Natuurbalans en de Natuurverkenning hebben we een hele infrastructuur gebouwd, waarvan we voor het beantwoorden van vragen dankbaar gebruik kunnen maken. De mensen in Wageningen hebben dankzij hun jarenlange ervaring met de soort vragen waarmee het planbureau te maken krijgt aan een half woord genoeg. Bovendien hebben ze een enorm netwerk in de wereld van natuur en landschap waar ze gemakkelijk gebruik van kunnen maken."

Wieringa en Dirx zoeken nog naar een goede vorm voor de Quick Responsefunctie. De status van de adviezen van de wetenschappers varieert bijvoorbeeld nogal. Zo zijn er vragen beantwoord met een briefadvies, een planbureaupublicatie die direct in de politieke besluitvorming wordt gebruikt. Andere vragen resulteren in documenten die verder weg staan van de politieke werkelijkheid, zoals werkdocumenten van de WOT of interne rapportages.

Flexibiliteit

Maar misschien moet dit wel zo blijven. "Wat mij betreft mag het flexibel blijven", stelt Dirx. Alleen zo kun je immers inspelen op de grillige actualiteit. Wieringa ziet nog andere mogelijkheden om de resultaten van de Quick Responsefunctie uit te dragen, die wellicht nog beter aansluiten bij de wensen van de vragensteller. "Je kunt ook een workshop organiseren, alleen een webtekst schrijven, een brief sturen, of via interviews proberen je boodschap over te brengen. Het gaat erom dat er een besluitvorming ontstaat die is gebaseerd op kennis." Dat betekent ook dat de resultaten van de wetenschappers altijd met de vragensteller worden besproken, om te zien hoe die het beste gebruikt kunnen worden.

Dirx en Wieringa verwachten van de Quick Responsefunctie meer impact als ze beter inspelen op wat er leeft in het Haagse en in de samenleving. "Het is soms moeilijk om de goede vragen boven water te krijgen", aldus Dirx. Wieringa beaamt dat. "We hadden in 2008 nog moeite om de goede vragen te formuleren. We werken voor het hele kabinet, maar gezien onze focus op natuur en landschap is onze relatie met het ministerie van LNV sterk."

Interessante vragen verwacht Wieringa juist ook van andere ministeries. "Neem het ministerie van Verkeer en Waterstaat, dat bezig is met de inpassing van de A6/A9. Wat zijn daarvan de ecologische en landschappelijke gevolgen? Vergelijkbare vragen kun je stellen bij dossiers van het ministerie van VROM - de schaalprong van Almere of het dossier landschap - en Buitenlandse Zaken - hoe kan Nederland bijdragen aan de natuurbescherming van het Amazone-gebied. Onze ultieme uitdaging is om de juiste vragen op te halen waar spanning zit tussen natuur en oorzaken van natuuraantasting, want daar zit het maatschappelijke debat."

Meer informatie:

Contact bij de WOT Natuur & Milieu:
joep.dirkx@wur.nl

Betere werking dierlijke mest bij herhaald gebruik

Dierlijke mest blijkt bij herhaald gebruik beter te werken dan in de Meststoffenwet wordt aangenomen. Bij het vaststellen van de normen voor het stikstofgebruik van gras en maïs is daarmee geen rekening gehouden. Een wijziging van de toegekende stikstofwerking zou daarom hand in hand moeten gaan met een wijziging van de gebruiksnormen voor stikstof.

In de Meststoffenwet is voor iedere gewassoort vastgesteld hoeveel stikstof maximaal mag worden toegediend in de vorm van kunstmest of werkzame dierlijke mest. Dit zijn de zogenaamde stikstofgebruiksnormen. Door de werking van mest (ook wel werkingscoëfficiënt genoemd) daarbij juist te waarderen, worden onnodig hoge aanvullingen van stikstof met kunstmest voorkomen. Het Ministerie van LNV wil weten in welke mate de stikstof in dierlijke mest ten goede komt aan het gewas. Deze informatie heeft zij nodig om het Vierde Actieprogramma (2009-2012) van de Nitraatrichtlijn vast te stellen. De Commissie van Deskundigen Meststoffenwet

(CDM) is daarom gevraagd of de huidige werkingscoëfficiënt voor stikstof in de Meststoffenwet aangepast moet worden en welke gevolgen dit heeft voor de gebruiksnormen.

Herhaald gebruik dierlijke mest

De CDM maakt in het advies aan LNV een onderscheid tussen de kortetermijnwerking van een mestgift en de werking van mest bij herhaald gebruik. Wat betreft de kortetermijnwerking blijken sommige mestsoorten beter en andere slechter te werken dan volgens de Meststoffenwet. Uit veldproeven en modelberekeningen blijkt echter ook dat dierlijke mestsoorten bij herhaald gebruik beter werken dan in de wet wordt aangenomen. Daarmee is geen rekening gehouden bij het vaststellen van de stikstofgebruiksnormen van gras en maïs. Een eventuele wijziging van de aan mest toegekende werking zou daarom hand in hand moeten gaan met een wijziging van de gebruiksnormen. Voorkomen wordt dan dat de toelaatbare kunstmestgift bij grasland en maïsland meer gekort wordt dan milieukundig nodig is. Bij akker- en tuinbouwgewassen zijn

aanpassingen voor gebruiksnormen niet nodig bij een verhoging van de werkingscoëfficiënt.

Gewasopbrengst

Een hogere werking van dierlijke mest betekent minder uitspoeling naar het milieu. Dat betekent dat bij dezelfde mestgift meer kunstmest worden toegediend voordat de wettelijk toegestane maximum uitspoeling is bereikt. Veel gewassen worden in Nederland onder invloed van het mestbeleid niet optimaal bemest. Als er meer ruimte voor bemesting ontstaat, zullen boeren deze meestal benutten om meer gewasopbrengst te verkrijgen. /BtC

Meer informatie:

Schröder, J.J., J.C. van Middelkoop, W. van Dijk & G.L. Velthof, 2008. Quick scan Stikstofwerking van dierlijke mest; actualisering van kennis en de mogelijke gevolgen van aangepaste forfaits. WOT-rapport 85. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: jaap.schroder@wur.nl of gerard.velthof@wur.nl

Meststromen op de mestmarkt in 2008

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet gevraagd om de mestmarkt jaarlijks te monitoren. Voor het derde jaar op rij heeft LEI Wageningen UR deze monitoring ook in 2008 uitgevoerd. In de monitoring zijn drie verschillende methoden toegepast.

De export van dierlijke mest in 2008 is gestegen ten opzichte van 2007 (over het eerste halfjaar van 2008 ruim 10% meer dan in dezelfde periode van 2007). Op basis van modelberekeningen is de mestproductie in 2008 geschat op 170 miljoen kg fosfaat (P_2O_5) waarvan iets minder dan de helft van het bedrijf is afgevoerd en ruim de helft (92 mln. kg) is afgezet op de bedrijven waar de mest werd geproduceerd. Verder is 384 miljoen kg stikstof (N) geproduceerd. Naar verwachting is de afzetruimte in 2008 voldoende om het berekende aanbod een bestemming te geven.

Het rapport geeft inzicht in de meest betrouwbare schatting van de meststromen op de mestmarkt in 2008. Ze geeft een kwantitatieve beschrijving van de onzekerheden en regionale verschillen van die meststromen. Verkregen inzichten vergroten de transparantie over de mestmarkt en zijn daarmee zinvol in het overleg tussen overheid en bedrijfsleven. /BtC

Meer informatie:

Hoogeveen M.W. & H.H. Luesink, 2008. Synthese monitoring mestmarkt 2008. WOT-rapport 86. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: marga.hoogeveen@wur.nl

Ecologische Hoofdstructuur onmisbaar voor realisatie rijksbeleid recreatie

De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) levert een duidelijke meerwaarde op bij het behalen van de kernkwaliteiten voor recreatie in het landelijk gebied. De EHS staat bekend als een abstract concept gericht op behoud van biodiversiteit. Een technisch verhaal gestoeld op natuurdoelen. Vanuit wetenschappelijke hoek kwam enkele jaren terug kritiek op de bescheiden plek die de mens daarbinnen lijkt te hebben: het publiek zou daardoor mijlenver afstaan van het concept EHS. Daarmee ontstond het gevaar voor een afkalvend maatschappelijk draagvlak voor natuurbeleid. En dat is een gemiste kans, zo blijkt uit onderzoek van Langers en Vreke.

Recreatieve betekenis van natuur wordt ingevuld vanuit drie beleidsthema's: gebruik, beleving en identiteit. Het onderzoek wijst uit dat belevingskwaliteit vooral grootschalige EHS-natuur kenmerkt, terwijl gebruikskwaliteit in grote mate aanwezig is binnen multifunctionele EHS-natuur. Dat hoge ecologische en recreatieve ambities hand-in-hand kunnen gaan, wordt geïllustreerd via de casus stadsbos Diemberbos. Juist met de toekenning van een

ambitieuze recreatieve functie is een groen investeringsklimaat aangesproken. Hiermee lijken de natuurwaarden naar een hoger niveau getild te worden wat zonder het meekoppelen van recreatie niet mogelijk was geweest.

De onderzoeksresultaten bieden onderbouwing om aanzienlijk meer aandacht te geven aan de betekenis die de EHS-natuur heeft voor de samenleving. Dit is van belang is voor duurzame waarborging van de positie van het natuurbeleid. Gezien de maatschappelijke vraag naar hoogwaardig groen bij steden ligt het uitlichten van het brede concept van de

EHS op deze locaties wellicht het meest voor de hand. Deze boodschappen moeten nu uitgedragen worden naar het grote publiek. /MB

Meer informatie:

Langers, F. & J. Vreke, 2008. De recreatieve betekenis van de Ecologische Hoofdstructuur; Bijdrage van de EHS aan recreatief gebruik, beleving en identiteit. WOt-rapport 87. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: fransje.langers@wur.nl

Duurzaamheid krijgt lokaal invulling

Voor het Planbureau van de Leefomgeving is onderzocht hoe duurzaamheid betekenis krijgt in regionale besluitvormingsprocessen. Twee veenweidegebieden met complexe waterproblemen zijn onder de loep genomen. Het onderzoek laat zien dat duurzaamheid vooral betekenis krijgt op microniveau, dat wil zeggen in allerlei beslissingen van mensen en in projecten.

Lokale besluitvorming kan in gebied A dan ook tot een andere vorm van duurzaamheid leiden dan in gebied B. Economische belangen op korte termijn hebben (lang) niet altijd de

overhand bij gebiedsprocessen. De effecten van het hier-en-nu handelen worden in meer of mindere mate afgewogen tegen de gevolgen elders en later. Een voorbeeld van duurzame besluitvorming, waarbij people, profit en planet integraal worden afgewogen.

Het is lastig om in gebiedsprocessen van hogerhand en buitenaf op duurzaamheid te sturen. Overheden die invloed willen uitoefenen op de regionale afwegingen, moeten actief betrokken zijn bij het proces. Voor rijk en in toenemende mate ook provincies geldt echter dat dit op gespannen voet staat met de

heersende sturingsfilosofie van sturen op afstand.

In het bottom-up proces in de Alblasterwaard-Vijfheerenlanden komen alle aspecten van duurzaamheid aan bod, maar worden duidelijke keuzes gemeden. In het top-down proces in de Horstermeer lag van begin af aan de nadruk op ecologische duurzaamheid en krijgen people en profit pas recent aandacht. In beide gevallen staat duurzaamheid in het gebied zelf centraal. Bovenregionale of (inter)nationale aspecten van duurzaamheid zijn nauwelijks aan de orde. /MB

Meer informatie:

Padt, F.J.G., F.G. Boonstra & M.A. Reudink, 2008. De betekenis van duurzaamheid in gebiedsgericht beleid. WOt-rapport 88. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: froukje.boonstra@wur.nl

Een blik op monitoring

Het zal voor veel mensen bekend klinken. Er wordt beleid gemaakt, er wordt een plan uitgevoerd, er wordt een proef ingezet en dat moet natuurlijk allemaal gemonitord worden. Een belangrijke drijfveer om te monitoren is de wens of soms ook de verplichting om aan te tonen dat beleid effectief is en dat doelen zijn gehaald.

Volgens de WOt-studie 'Een blik op monitoring van de natuurlijke leefomgeving' onder redactie van Martin Knotters, is het belangrijk om goed na te denken over de opzet van de monitoring. Te vaak komt het voor dat een monitoringplan achteraf toch niet de gewenste informatie oplevert. Of er is net niet genoeg gemeten, of er zijn net de verkeerde dingen gemeten. Een algemene tekortkoming is dat statistische kennis niet bij het ontwerp van een monitoringplan wordt benut. Data worden volgens steekproefopzetten verzameld die verwerking tot de vereiste informatie in de weg staan.

Deze studie toont aan dat er veel kan en moet worden verbeterd aan de bestaande monitoringpraktijk, wil de verkregen informatie worden benut in het beleid. Een doelmatig monitoring-

plan heeft de gewenste informatie als uitgangspunt: 'Begin aan het eind, en redeneer dan terug'. Dit sluit goed aan bij de zogeheten monitoringcyclus, die aangeeft dat op basis van informatie die monitoring oplevert behoefte kan groeien naar nieuwe of andere informatie. Hierop kan worden geanticipeerd bij de ontwikkeling van een monitoringplan, door bijvoorbeeld een flexibel steekproefontwerp te kiezen, dat geschikt is als basis voor verschillende soorten van informatie. In de studie laat Knotters aan de hand van het voorbeeld van monitoring van de oppervlaktewaterkwaliteit in de Noordelijke Friese Wouden zien hoe een dergelijk monitoringsplan opgezet zou kunnen worden.

Het tweede deel van de studie bevat vijf essays van diverse wetenschappers die hun licht schijnen op doel en aanpak van monitoring. Negen voorbeelden in het derde deel illustreren vervolgens diverse doelen en stadia van monitoring van de natuurlijke leefomgeving in Nederland. /GvD

Meer informatie:

Knotters, M. (red.), 2008. Een blik op monitoring van de natuurlijke leefomgeving. WOt-studie 6. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: martin.knotters@wur.nl

Naar een afrekenbaar beleid?

In de wereld van het beleid is het afrekenen niet zo vanzelfsprekend. Een belangrijke reden daarvoor is dat het bijzonder vaag kan zijn wat het product 'beleid' oplevert. Wat levert bijvoorbeeld het inrichten van nieuwe natuur op? Draagt die natuur bij aan een betere of grotere biodiversiteit? En zo ja, hoeveel is dat dan waard? Alterra Wageningen UR heeft het Ministerie van LNV ondersteund bij het opzetten van een beleidsmonitor voor de Agenda Vitaal Platteland.

Zonder dat er wordt afgerekend op de resultaten van het beleid, wordt er jaarlijks veel gemeenschapsgeld in de uitvoering van beleidsmaatregelen gestopt en zouden beleidsmakers, Tweede Kamer en burgers graag willen weten of er ook gerealiseerd wordt wat vooraf was afgesproken en of dit bijdraagt aan maatschappelijke doelen.

Bij de Agenda Vitaal Platteland is daarom van het begin af aan bedacht dat het goed zou zijn om zo nauwkeurig mogelijk bij te houden of de doelstellingen van het beleid ook daadwerkelijk

worden behaald. De Agenda Vitaal Platteland is in 2004 door het ministerie van LNV opgesteld en gaat in op alle thema's die voor de ontwikkeling van het platteland van belang zijn: natuur, landbouw, recreatie, landschap, bodem, water, reconstructie van de zandgebieden en sociaal-economische vitaliteit.

Voor de Monitor Agenda Vitaal Platteland zijn voor ieder thema algemene beleidsdoelstellingen beschreven die aangeven wat het rijk op dat gebied wil bereiken om de gesignaleerde problemen op te lossen. Daarnaast zijn operationele doelstellingen beschreven die concreet en meetbaar aangeven wat er gerealiseerd moet worden in de periode 2007-2013. Ook worden er prestaties beschreven die acties aangeven die nodig zijn om een of meer operationele doelen te realiseren.

De studie 'Even afrekenen alstublieft!' laat zien hoe de beleidsmonitor tot stand is gekomen, welke procedures er zijn gevolgd, welke rol wetenschappers, beleidsmakers en politici in het proces hadden en geeft aan welke beleidsindicatoren zijn geselecteerd. /GvD

Meer informatie:

WOt-studie 7. Vullings, L.A.E., 2008. Even afrekenen alstublieft; een studie naar het opzetten van afrekenbaar beleid met Agenda Vitaal Platteland als voorbeeld. WOt-studie 7. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: wies.vullings@wur.nl

Metingen grondwaterstand onmisbaar voor verdrogingsinformatie

In natuurgebieden waar de natuur afhankelijk is van de grondwaterstand, ligt de voorjaarsgrondwaterstand veelal onder het vanuit de natuur gewenste niveau. Met 90% zekerheid kan gesteld worden dat in 55 tot 70% van het areaal de voorjaarsgrondwaterstand te diep is voor het beoogde grondwaterafhankelijke natuurdoeltype.

Voor het verdrogingsonderzoek is de nauwkeurigheid van de beschikbare informatie over grondwaterstanden in natuurgebieden gekwantificeerd. Onderzoekers van Wageningen UR ontwikkelden een methodiek om kaarten van de gemiddelde seizoensfluctuatie van de grondwaterstand te maken. Zij analyseerden ruim 39.000 waarnemingen uit de periode 1980-2007. Via een geostatistische methode kon rekening worden gehouden met de nauwkeurigheid, de ruimtelijke correlatie en ligging van de waarnemingen. Met deze methode is ook de betrouwbaarheid van de kaartbeelden bepaald. Op nationale en provinciale schaal zijn veranderingen in de grondwaterstand in de afgelopen 25 jaar weergegeven. Er is geen

sprake van een systematische toe- of afname van het te droge areaal sinds 1985.

Belangwekkend is dat er sinds 1995 sprake is van een afname van het aantal waarnemingen van de seizoensfluctuatie van de grondwaterstand. Hierdoor worden actuele kaartbeelden minder betrouwbaar. De nauwkeurigheid van de voorspellingen zal daardoor nog meer variëren in ruimte en tijd. Uitbreiding van meetpunten voor de grondwaterstand in natuurgebieden is wellicht noodzakelijk om meer gedetailleerde informatie te krijgen over de hydrologische situatie in natuurgebieden /MB

Meer informatie:

Hoogland, T., G.B.M. Heuvelink & M. Knotters, 2008. De seizoensfluctuatie van de grondwaterstand in natuurgebieden vanaf 1985 in kaart gebracht. WOT-rapport 89. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: tom.hoogland@wur.nl

Zorgvuldig beleid Natura 2000 blijft noodzakelijk

Veel conflicten bij de selectie en aanwijzing van Natura 2000-gebieden hadden voorkomen kunnen worden door tijdige betrokkenheid van alle belanghebbenden in combinatie met goede informatievoorziening. Dit concluderen Bouwma en anderen in hun vergelijkende landenstudie voor het Planbureau voor de Leefomgeving.

Het op tijd betrekken en serieus nemen van landeigenaren en belangengroepen lijkt een open deur, maar in de praktijk heeft het in Nederland weinig plaatsgevonden. Overheden moeten zich tevens rekenschap geven van de noodzaak om subsidiemechanismen en schadeloosstelling mogelijk aan te passen. Tegelijk is het belangrijk om duidelijkheid te scheppen over de mogelijke negatieve effecten van de natuurfunctie voor andere gebruiksfuncties.

In ons land is er veel discussie geweest rond het Natura 2000-beleid. Nu in de komende jaren het accent komt te liggen op het schrijven van beheerplannen en beschermen van Natura 2000-doelen is het van belang alsnog de positieve ervaringen van buurlanden te gebruiken. Ook in onze buurlanden is veel discussie gevoerd over aanwijzing en beheer van Natura 2000-gebieden. Vooral vermeende toekomstige conflicten tussen landbouw en natuur spelen een rol. In Engeland, waar de consultatie van private eigenaars wel een lange traditie kent, is de aanwijzing het meest soepel verlopen. Als de aanwijzing als Natura 2000-gebied nieuwe beperkingen met zich meebracht of afweek van de bestaande beleidstraditie, verliep de aanwijzing moeizamer. Dit verklaart waarom in Nederland meer dan 5000 inspraakreacties binnenkwamen, terwijl vrijwel alle Natura 2000-gebieden in de Ecologische Hoofdstructuur liggen.

Het besluit van Nederland om beheerplannen Natura 2000 wettelijk verplicht te stellen, doorkruist veel lopende gebiedsprocessen. Alle redenen om alert te blijven op het voorkomen van potentiële spanningen tussen natuurbeschermingsdoelen en huidig en toekomstig landgebruik. /MB

Meer informatie:

Bouwma, I.M., D.A. Kamphorst, R. Beunen & R.C. van Apeldoorn, 2008. Natura 2000 Benchmark; A comparative analysis of the discussion on Natura 2000 management issues. WOT-rapport 90. Wageningen UR, WOT Natuur & Milieu, Wageningen

Contact: irene.bouwma@wur.nl

De WOT Natuur & Milieu in een notendop

Wat houdt de WOT Natuur & Milieu in? Waarom bestaat er een WOT en voor wie werkt de WOT eigenlijk? Vragen die ons vaak gesteld worden. Daarom kunt u datgene wat u altijd al hebt willen weten over de WOT Natuur & Milieu lezen in dit nummer van WOT's new.

Wat is de WOT Natuur & Milieu?

De WOT Natuur & Milieu is een organisatorische eenheid van Wageningen UR. De eenheid voert Wettelijke Onderzoekstaken uit op het beleids-terrein Natuur en Milieu. Elke taak wordt uitgevoerd om een wettelijke verantwoordelijkheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te ondersteunen.

Waarom bestaat de WOT, wat is het doel?

De WOT Natuur & Milieu is in het leven geroepen nadat de Dienst Landbouwkundig Onderzoek van het ministerie van LNV in 1999 een zelfstandige stichting was geworden, onder de paraplu van Wageningen UR. Het parlement had twijfels of de nieuwe stichting wettelijke onderzoekstaken kon blijven uitvoeren, nu er ook commerciële belangen in het spel waren gekomen. Daarop heeft Wageningen UR per instituut een nieuwe WOT-eenheid aan haar organisatie toegevoegd. Elke eenheid werkt volgens het 'WOT-statuut'. De WOT Natuur & Milieu is toegevoegd aan de Environmental Sciences Group (ESG). Deze werkwijze vormt voor het parlement een goede waarborg voor een onafhankelijke uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken.

Wie werken er in de WOT?

Medewerkers van de WOT Natuur & Milieu zijn allen in dienst van Wageningen UR. Er is een vaste kern van ongeveer vijf mensen (het programmabureau) en een schil van onderzoekers die bij de

WOT gedetacheerd zijn vanuit andere organisatie-onderdelen. Het grootste deel van het werk wordt echter uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van projectleiders in hun eigen organisatieonderdeel bij Wageningen UR. Zij tekenen een 'WOT-verklaring' waarin zij verklaren de wettelijke onderzoekstaken uit te voeren zonder dat deze worden beïnvloed door commerciële belangen.

Voor wie werkt de WOT?

De WOT Natuur & Milieu werkt voor het ministerie van LNV en voor instellingen die door het ministerie zijn aangewezen, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving en het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB).

Welke taken voert de WOT uit?

De WOT Natuur & Milieu draagt met de uitvoering van haar taken bij aan:

- De Natuurplanbureaufunctie;
- De Milieuplanbureaufunctie;
- Toetsing van en advisering over meststoffen en bestrijdingsmiddelen;
- Internationale vertegenwoordiging betreffende mariene biodiversiteit, waaronder IWC, ASCOBANS, TWO en Antarctica;
- De Monitor Agenda Vitaal Platteland;
- Europese rapportageverplichtingen aangaande biodiversiteit.

Welke producten maakt de WOT?

De producten zijn:

- Bijdragen aan planbureauproducten, zoals Natuurbalans, Milieubalans, Natuurverkenning;
- Adviezen over (toelating van) meststoffen en bestrijdingsmiddelen;
- Adviezen en rapportages over mariene biodiversiteit;

- Het monitorsysteem Agenda Vitaal Platteland;
- Informatie voor rapportages van LNV aan de Europese Unie.

Hoe is de WOT georganiseerd?

Binnen Wageningen UR vormt het programmabureau de kern van de WOT Natuur & Milieu. Het programmabureau is als zelfstandige afdeling bij de Environmental Sciences Group ondergebracht. Deze afdeling coördineert de taken en zorgt voor de communicatie, het management en kwaliteitsbewaking. Programmaleiders van de WOT leiden de WOT-programma's die elk een zelfstandig pakket aan taken omvatten. Een Commissie van Toezicht van LNV ziet erop toe dat de WOT Natuur & Milieu in overeenstemming met de bepalingen van het WOT-statuut werkt.

Voor de planbureaufuncties is met het Planbureau voor de Leefomgeving een samenwerkingsovereenkomst aangegaan. Hierin staat dat de WOT Natuur & Milieu binnen Wageningen UR de voor planbureautaken relevante expertise structureel in stand helpt te houden, en deze expertise nu en in de toekomst inzet voor de producten van het planbureau. Dit alles uiteraard weer binnen de bepalingen van het WOT-statuut.

Wie betaalt dat?

Alle activiteiten van de WOT Natuur & Milieu worden gefinancierd door het ministerie van LNV.

Waar is meer informatie te vinden?

Meer informatie is te vinden op de website www.wotnatuurenmilieu.wur.nl en op www.kennisonline.wur.nl onder Wettelijke Onderzoekstaken. Of stuur een mail naar info.wnm@wur.nl.

Monitoren voor verantwoord van beleid: Doen we de goede dingen?

Op 24 februari j.l. vond bij het ministerie van LNV in Den Haag een symposium plaats over 'Monitoren voor beleidsverantwoording'. Twee WOt-studies* over dit onderwerp stonden hierbij centraal. SG André van der Zande heeft het eerste exemplaar van beide studies in ontvangst genomen en gaf daarmee de aftrap voor het symposium.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wil na kunnen gaan of haar gevoerde beleid effectief wordt ingezet. Ook wil ze vragen van burgers en Tweede Kamer over het beleid goed kunnen beantwoorden. Daarvoor is informatie nodig over de voortgang en impact van het beleid. Van der Zande liet in zijn presentatie weten dat de 'need to know' informatie voor verantwoording een goede vraagstelling vereist. Daarbij poneerde hij als stelling dat de vraag of we de goede dingen doen te weinig aandacht krijgt ten opzichte van de vraag of we de dingen goed doen. Drie sprekers vanuit LNV, de Algemene Rekenkamer en het Planbureau voor de Leefomgeving gaven daarna hun visie op monitoring.

Foto: Guy Ackermans

André van der Zande krijgt uit handen van Wies Vullings het eerste exemplaar van WOt-studie 7

Aan de hand van stellingen van de sprekers hebben de ruim 60 deelnemers van verschillende departementen, de algemene rekenkamer, provincies, waterschappen, planbureaus en diverse onderzoeksinstituten gediscussieerd over een goede systematische opzet van gegevens voor beleidsontwikkeling en verantwoording. Als de politiek een heldere indicator stelt, zijn die gegevens er, maar beperk je tot wat je echt moet weten. Doen we de dingen goed en doen we de goede dingen; monitoren is bedoeld om te leren, gebruik het ook zo.

** 'Een blik op monitoring van de natuurlijke leefomgeving', en 'Even afrekenen alstublieft: een studie naar het opzetten van afrekenbaar beleid met Agenda Vitaal Platteland als voorbeeld'. De tweede studie gaat in op een systematiek om te komen tot indicatoren die nodig zijn op verschillende niveaus voor beleidsvoorbereiding en verantwoording. De eerste studie beschrijft een systematiek om te komen voor de juiste meetmethode voor een indicator (meer informatie over beide studies op pagina 5 van deze Nieuwsbrief).*

Publicaties van de WOT Natuur & Milieu

De WOT Natuur & Milieu geeft drie reeksen publicaties uit: WOT-studies, WOT-rapporten en WOT-werkdocumenten. Een volledig overzicht van verschenen publicaties is te vinden op de website: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl.

Alle publicaties van de WOT Natuur & Milieu zijn ook opgenomen in Wageningen Yield (<http://library.wur.nl/way>), het bestand met artikelen, dissertaties, rapporten, proceedings en boeken van 'Wageningse' auteurs. Meestal is de publicatie full text beschikbaar. In andere gevallen wordt een beschrijving van de publicatie en eventueel een samenvatting opgenomen.

Publicaties van de WOT Natuur & Milieu zijn ook te verkrijgen bij het secretariaat.
Postadres: Postbus 47, 6700 AA Wageningen.
Bezoekadres: Droevendaalsesteeg 3, Gebouw Gaia, kamer C.002.
Telefoon: (0317) 48 54 71; E-mail: info.wnm@wur.nl

